

Är blyghet beteckning på ett beteende eller en känsla? Ett försök att ringa in fenomenet görs i en nyutkommen bok som här anmäls. Personen på bilden har ingenting med artikeln att göra. Foto: Claes Franzén.

VAD ÄR BLYGHET?

EN MAMMA undervisade sin 3-årige son om vad som är höger och vad som är vänster: "Höger hand är den du hälsar med, vänster den andra". Vartill den unge mannen svarade: "Då har jag två vänsterhänder, för jag hälsar inte". Det förhöll sig så att pojken faktiskt brukade vägra att ta i hand. Man ursäktade honom: "Han är lite blyg".

Ja, vad är egentligen blyghet? Ordet kan inte med anspråk på saklig bakgrund rangeras in i vare sig psykologisk eller psykiatrisk nomenklatur.

Är "blyghet" beteckning på ett beteende eller en känsla? Eller med andra ord: Ligger blygheten på det beskrivande planet eller på upplevandenivå? Har den att göra med rädsla och osäkerhet i största allmänhet? Ordet används ibland synonymt med pryd, sipp och liknande, när man inte vill uttala sig direkt nedvärderande. Lätthet att rodna, svettas, tappa målföret, rädsla för att överhuvudtaget synas eller höras brukar man ofta räkna in i blyghetssyndromet.

En god vän till mig tycker inte om att gå barfota med motiveringen: "Jag är så blyg om fötterna se". Om man nu ska använda sig av detta flitigt nyttjade uttryck, av gemene man använt i så många skiftande sammanhang, förefaller den rimligaste bakgrunden ligga på ett ego-centriskt plan med som minsta gemensamma nämnare: Hur betraktas jag av andra?

□ Social fobi

Denna förklaring finner man i boken *Det blyga barnet* av Philip G. Zimbardo/Shirley Radl, (Liber). Där citeras också viss modern psykiatri, där blyghet betraktas som en social fobi, "en ihärdig, irrationell ängslan och en tvångsmässig önskan att undvika situationer i vilka individen utsätts för omvärldens kritiska blickar. Man är rädd att bli förödmjukad eller generad".

Tilläggs bör att vissa människor som imponerar som blyga intar denna attityd i en kanske omedveten önskan att bli observerade.

I föreliggande bok skiljer man på kroniskt blyga, där blygheten anses vara en del av personligheten, och situationsbetingat blyga, som reagerar på speciella situationer. Boken talar också om introvert blyghet, som är svår att dölja och extrovert blyghet, där känslounderlaget finns men där blygheten maskeras med leenden, skratt, ögonkontakt.

Trots att jag har svårt att få in ordet blyghet i facknomenklaturen kan det kanske ha sin plats i lekmannavokabulären som benämning på vissa beteenden.

□ Olika fostran

Huvuddelen av boken ägnar författarna åt diskussion av allmänna uppfostringsprinciper och metoder för att förebygga, upptäcka och behandla olika former av blyghet. Varierande typer av uppfostran presenteras: Den fria fostran, den auktoritära och den auktoritativa. Benämningen fri fostran används av författarna synonymt med frihet från fostran, en missuppfattning som den seriöst arbetande föräldern och pedagogen försökt korrigera ända sedan uttrycket fri fostran började användas i början på 40-talet. Ett annat uttryck för fri fostran — dock ej använt i denna bok — är demokrati i familjen, och det är förvisso inte detsamma som frihet från fostran. Man kunde med fördel tala om fostran till frihet. Distinktionen mellan auktoritär och auktoritativ klarar författarna inte heller. Det författarna beskriver som en önskvärd auktoritativ fostran inrangerar jag i den auktoritära.

Författarna citerar med gillande en mamma: "Kärleken till det egna barnet är den sannaste och renaste formen av kärlek". Menas möjligen att olika former av kärlek har olika

grad av "renhet"? — Ett kapitel har rubriken Älska ditt barn "villkorslöst". Citationstecknen är här obehövliga. Författarna ger oss här ett budskap som inte kan poängteras för mycket.

Ett för föräldrarna mycket jobbigt barn sade till sin mamma: "Inte kan du väl tycka om mej som alltid är så besvärlig?" På detta svarade den kloka föräldern: "Jag tycker alltid lika mycket om dej, men jag tycker inte om allt ofog du hittar på". Det är viktigt att barn lär sig att man kan bli arg även på den man älskar.

□ Barnet som det är

Ännu ett angeläget budskap: Acceptera barnet som det är. Begär inte prestationer som går över barnets ålder eller förmåga. Ge däremot stöd och hjälp — lär barnet att fungera i grupp med andra barn och naturligtvis även med vuxna. Författarna framhåller betydelsen av att barn får lära sig att klara sig själva — däri instämmer man helt.

Man skulle dock gärna ha tagit emot mer konkreta exempel därpå. Min erfarenhet är att barn oftare lider brist på tillsyn och stöd än att de blir överbeskyddade.

Boken *Det blyga barnet* kunde lika gärna utan begränsningen "Det blyga barnet" kallas *Barnuppfostran*. Där finns synpunkter på barns problem i olika åldrar och många värdefulla reflexioner. De teoretiska resonemangen måste man nog ställa sig tveksam till trots de talrika referenserna till kända psykologiska auktoriteter.

Med reservation för en del ideologiska oklarheter får boken dock anses försvara sin plats i ett barnpsykologiskt bibliotek. En omfattande bibliografi förhöjer värdet.

Inga-Greta Agrell